

SVEA HOVRÄTT
Avd. 16

*Rättskrav, se bilaga till
detta beslut.*

BESLUT
2002-10-29
Meddelat i
Stockholm

Beslut nr
SÖ 13
Mål nr Ö 7192-01
Rotel 77

SÖKANDE

SwemBalt Aktiebolag, 556349-6925
Box 2040, 691 02 Karlskoga

Ombud
Advokaten Jan Södergren
Narvavägen 32, 115 22 Stockholm

MOTPART

Republiken Lettland

Företrädd genom justitieministern Ingrida Labucka
Brīvības Bulv. 36, Rīga-50, LV-1536, Lettland

Ombud
Advokaten Hans Bagner
Box 1703, 111 87 Stockholm

SAKEN

Verkställighet av utländsk skiljedom

HOVRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Hovrätten förordnar jämlikt 53 § lagen (1999:116) om skiljeförfarande att skiljedom mellan SwemBalt Aktiebolag och Republiken Lettland meddelad i Köpenhamn den 23 oktober 2000 är verkställbar som svensk domstols laga-kraftätagande dom, om inte Högsta domstolen efter överklagande av hovrättens beslut bestämmer något annat.

2. Republiken Lettland skall ersätta SwemBalt Aktiebolag dess rättegångs-kostnader i hovrätten med åttio två tusen femhundra (82 500) kr avseende arvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för hovrättens beslut till dess betalning sker.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 131 7 STOCKHOLM	Birger Jarls Torg 5	08-700 34 00	08-21 93 27	09.00 – 11.30 12.30 – 15.00

BAKGRUND

SwemBalt AB (SwemBalt) byggde 1993 om ett lastfartyg och installerade kontorsinredning ombord på fartyget. Fartyget förtöjdes vid en kajplats i Kipsala, centralt i Riga hamn. Fartyget hyrdes ut till det lettiska bolaget SwedeBalt SIA (SIA), ett dotterbolag till SwemBalt. Den 28 mars 1994 lät de lettiska myndigheterna bogsera bort fartyget. Fartyget återställdes aldrig. Genom underrättelse den 24 mars 1999 initierade SwemBalt ett skiljeförfarande mot Republiken Lettland (Republiken) med åberopande av ett bilateralt avtal, Överenskommelse mellan Konungariket Sveriges regering och Republiken Lettlands regering om främjande och ömsesidigt skydd av investeringar av den 10 mars 1992, SÖ 1992:93 (avtalet). Skiljenämnden meddelade dom den 23 oktober 2000 vari SwemBalts talan bifölls och Republiken ådömdes att utge visst belopp till SwemBalt. Republiken begärde tolkning av skiljedomen och skiljenämnden avgav yttrande däröver den 27 november 2000. Republiken har klandrat skiljedomen och inlett ett rättsligt förfarande vid den danska Sjö- och handelsrätten. Huvudförhandling i det målet är planerad till den 12 november 2002.

YRKANDEN M.M.

SwemBalt har yrkat att hovrätten beslutar om verkställighet av skiljedomen mellan SwemBalt och Republiken meddelad i Köpenhamn den 23 oktober 2000. För det fall hovrätten skulle skjuta upp ärendets avgörande har SwemBalt begärt att Republiken jämlikt 58 § andra stycket lagen (1999:116) om skiljeförfarande (LSF) skall förpliktigas att ställa säkerhet motsvarande det SwemBalt i skiljedomen tilldömda beloppet om 2 506 258 USD jämte ränta enligt skiljedomen med tio procent per år från den 9 april 1999.

Republiken har i första hand bestritt att verkställighet av skiljedomen skall få äga rum. I andra hand har Republiken yrkat att hovrätten skall uppskjuta sitt avgörande av saken till dess frågan om skiljedomens giltighet avgjorts av

dansk domstol genom lagakraftgående dom. Republiken har bestritt att den skall åläggas att ställa säkerhet.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Som grund för bestridandet har Republiken i första hand anfört att skiljenämnden överskridit sitt uppdrag eftersom skiljeavtalet inte omfattar den nu aktuella tvisten. Skiljedomen är därför inte verkställbar i Sverige. I andra hand har Republiken anfört att skiljenämnden saknat jurisdiktion på grund av lis pendens varför verkställighet inte får ske av skiljedomen i Sverige. Vidare har Republiken anfört att det genom att lis pendens förelegat skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige att verkställa skiljedomen.

Som grund för yrkandet om uppskov har Republiken anfört att prövningen av skiljedomens giltighet i dansk domstol är nära förestående och att det föreligger sannolika skäl för att skiljedomen därvid kommer att ogiltigförklaras. För att undvika motstridiga avgöranden bör hovrätten inte besluta i verkställighetsfrågan före frågan om skiljedomens giltighet slutligen har prövats.

Republiken har i övrigt anfört i huvudsak följande.

Den skiljeklausul som SwemBalt åberopat vid inledandet av skiljeförfarandet och som utgör skiljeavtalet mellan parterna återfinns i art. 7 i avtalet. Art. 7 (1) stipulerar att tvist som skall avgöras av skiljenämnd måste röra tolkningen eller tillämpligheten av avtalet. Enligt art. 2 gäller avtalet "Främjande och skydd av investeringar". Republikens uppfattning är att fartyget i fråga inte utgör en investering i avtalets mening, varför nämnden inte varit behörig att pröva tvisten. Enligt art. 1 (2) definieras "Investering" som "Utrustning som enligt leasingavtal ställs till förfogande för en leasingtagare på en avtalsslutande parts territorium av en leasinggivare, som är medborgare i den andra avtalsslutande parten eller juridisk person med säte på denna avtalsslutande parts territorium." Enligt Republikens mening omfattar avtalet emellertid inte transaktioner mel-

lan ett svenskt företag och detta företags dotterbolag. Syftet med art. 1 (2) måste anses vara att denna skall omfatta objekt som förs över till Lettland enligt leasingavtal mellan en svensk investerare och en lettisk motpart. SIA är i realiteten inte ett lettiskt subjekt, utan skall betraktas som likställd med en svensk investerare. Republikens uppfattning att avtalet inte omfattar transaktioner mellan en svensk leasinggivare och en leasingtagare som samtidigt är leasinggivarens helägda dotterbolag och därmed i praktiken ett svenskt rättssubjekt vinner stöd av art. 7 (4) i avtalet. Enligt artikeln jämställs en lettisk person vars aktiemajoritet ägs av en svensk juridisk person med svensk juridisk person. Även om art. 7 (4) behandlar tvister som underställts the International Centre for Settlement of Investment Disputes, speglar bestämmelsen rådande praxis beträffande mellanstatliga relationer, dvs. att en juridisk persons nationalitet avgörs av nationaliteten hos det subjekt som kontrollerar den juridiska personen. Detta framgår även av art. 1 (3), där en juridisk person som har säte i ett tredje land men som kontrolleras av en juridisk person underställd något av kontraktsländerna, betraktas som en investerare underställd detta land. Eftersom SIA är ett helägt dotterbolag till SwemBalt, kan inte ett fartyg som leasats ut av SwemBalt till SIA anses utgöra en investering i avtalets mening. En förutsättning för att fartyget efter att ha förts in på lettiskt vatten skall kunna omfattas av avtalet är nämligen att leasingtagaren är ett lettiskt subjekt. Eftersom det ifrågavarande fartyget inte utgör en investering i avtalets mening har tvisten rört en fråga som inte omfattas av avtalet. Skiljenämnden har därför varit obehörig att avgöra tvisten.

Genom underrättelse den 20 oktober 1996 inledde SwemBalt ett skiljeförfarande mot Republiken under åberopande av avtalet. Underrättelsen kommunicerades med de svenska och lettiska utrikesministrarna. Republiken gjorde invändning om att saken inte var av sådant slag att den kunde hänskjutas till skiljenämnd för avgörande. Såvitt Republiken känner till fullföljde inte SwemBalt det inledda förfarandet. Det skiljeförfarande som inleddes 1996 rörde exakt samma sak som det skiljeförfarande som SwemBalt inledde 1999. Med hänsyn till Republikens tidigare aviserade inställning och den omständigheten att det tidigare förfarandet inte hade resulterat i någon skiljedom som berörde

Republiken var det Republikens bedömning att man inte hade någon som helst anledning att delta i det nya skiljeförfarandet. Republiken gör därför gällande att SwemBalt genom att inleda den första skiljeprocessen uttömt sina möjligheter att hänskjuta samma tvist till en ny skiljenämnd.

Grunderna som åberopats av Republiken i den klanderprocess som fortgår i Köpenhamn sammanfaller till stora delar med vad Republiken anfört i förevarande mål. Republiken har i klanderprocessen främst anfört att skiljenämnden överskridit sin befogenhet, vilket utgör ett processuellt fel. Huvudförhandling skall hållas i målet den 12 november 2002. Med hänvisning till vad Republiken anfört finns det enligt Republikens mening fog för antagandet att domstolen kommer att förklara skiljedomen ogiltig. För att undvika ett verkställighetsbeslut som skulle kunna komma att stå i strid med ett ogiltigförklarande av skiljedomen, och med hänsyn till den begränsade tidsperiod som återstår innan klandermålet är avgjort bör hovrättens beslut uppskjutas till dess laga kraftvunnen dom föreligger i Danmark.

SwemBalt har genmält i huvudsak följande.

Skiljenämnden har behandlat och avgjort frågan huruvida skiljeavtalet omfattar den aktuella tvisten. Republiken har i enlighet med UNCITRAL-reglernas art. 35 begärt och fått en särskild tolkning av skiljedomen i denna del. Som framgår härav omfattas den aktuella tvisten av avtalet och således givetvis också av dess bestämmelser om skiljedom. Enligt det aktuella avtalets art. 7 (2) skall tvist, som inte kan lösas i godo mellan en avtalsslutande part och en investerare från den andra avtalsslutande parten, på begäran av endera parten hänskjutas till skiljedom för slutligt avgörande. Som framgår av UNCITRAL-reglernas art. 21 (1) är det skiljenämnden som avgör frågan om sin egen kompetens. Skiljenämnden har tagit uttrycklig ställning i denna fråga, innebärande att skiljenämnden ansett sig ha haft jurisdiktion, varför denna fråga slutligen är avgjord. Republiken gjorde inte några invändningar om att skiljenämnden skulle sakna jurisdiktion i sitt första svar till skiljenämnden.

Republikens inställning att hovrätten skall skjuta upp sitt avgörande är uppenbart oförenlig med bestämmelserna om verkställighet av utländsk skiljedom. 54 och 55 §§ samt 58 § andra stycket LSF är avsedda att helt överensstämma med New York-konventionens regler i art. V och VI om verkställighetshinder och om uppskjutande av verkställigheten. Konventionens upphovsmän har sökt hindra en sådan rättstillämpning som Republiken anför till stöd för sin grund för yrkande om uppskov av verkställigheten. Vid tolkning av New York-konventionen skall man ta hänsyn till de allmänna strävandena bakom konventionen att underlätta verkställighet av utländska skiljedomar.

Utländska klandermål kan ofta inte avgöras innan Svea hovrätt avslutat verkställighetsprövningen, varför svaranden saknar möjligheter att hindra verkställigheten genom att väcka talan i det land där domen meddelades, i detta fall Danmark. Detta gäller även om det på objektiva grunder framstår som klart att klandertalan kommer att bifallas. I detta fall har Republiken i sin klanderskrift till den danska domstolen i sak anført materiella skäl för att skiljedomen skall klandras, varför det dessutom kan betraktas som uteslutet att skiljedomen kommer att ogiltigförklaras. En dom i klandermålet kan överklagas, varför det inte är möjligt att säga hur lång tidsutdräkt denna process kan väntas ta.

HOVRÄTTENS SKÄL

Enligt 54 § LSF erkänns och verkställs inte utländsk skiljedom i Sverige, om part mot vilken den åberopas visar att omständighet som anges i punkterna 1-5 i bestämmelsen är för handen. Frågan om skiljeavtalet täcker aktuell tvist är en sådan invändning om behörighet av processuell natur som, om den bifalls, kan leda till att skiljedomen inte är verkställbar i Sverige enligt 54 § 3 LSF. Att skiljenämnden - såsom SwemBalt har invänt - har kommit fram till att tvisten omfattas av avtalet innebär inte att frågan inte kan prövas vid ett förfarande rörande verkställighet av utländsk skiljedom.

Av avtalets art. 7 (1) och (2) följer att tvist mellan en avtalsslutande part och en investerare från den andra avtalsslutande parten angående tolkningen eller till-

ämpningen av avtalet, skall, om tvisten inte kan lösas i godo, på begäran av endera parten hänskjutas till skiljedom för slutligt avgörande. Enligt avtalets art. 1 (3) b skall termen "investerare" avse varje juridisk person som har sitt säte på endera avtalslutande partens territorium. Lettland är en avtalslutande part. SwemBalt är en juridisk person med säte i Sverige, den andra avtalslutande parten. SwemBalt gjorde i skiljeförfarandet gällande att Lettland hade agerat i strid med art. 2 och 4 i avtalet ("acted in contravention of Articles 2 and 4 of the Investment Agreement"), vilket innebär att tvisten har gällt tolkningen och tillämpningen av avtalet. Tvisten har i enlighet med art. 7 (2) hänskjutits till skiljedom för slutligt avgörande. Skiljeavtalet har därmed omfattat den aktuella tvisten. Frågan huruvida den påstådda investeringen som sådan ryms inom begreppet "investering" i avtalets bemärkelse är en fråga som inte omfattas av hovrättens prövning i detta ärende.

De omständigheter som Republiken gjort gällande under åberopande av att skiljenämnden saknat jurisdiktion på grund av lis pendens utgör inte hinder för verkställighet enligt 54 § LSF. Inte heller i övrigt har Republiken visat att omständighet som anges i 54 § 1-5 LSF är för handen.

Enligt 55 § 2 LSF erkänns och verkställs en utländsk skiljedom i Sverige inte heller om domstolen finner att det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige att erkänna eller verkställa skiljedomen. Bestämmelsen avser fall, där de mest elementära rättsprinciperna blivit åsidosatta och bör ges en snäv tillämpning (Cars, Lagen om skiljeförfarande, s. 211, Heuman, Skiljemannarätt, s. 749). Härutöver bör även beaktas att en skiljedom som meddelats i strid mot principen om lis pendens inte anses angripbar med ordre public-regeln i 33 § andra punkten LSF utan anses vara ett dispositivt sakprövningshinder som angrips med en klandertalan enligt 34 § LSF (prop. 1998/99:35 s. 236, Heuman, a.a. s. 653).

Omständigheterna i målet ger inte stöd för att det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige att verkställa skiljedomen.

Inte heller i övrigt finns det skäl att lämna SwemBalts ansökan om verkställighet av skiljedomen utan bifall.

Hovrätten får enligt 58 § andra stycket LSF skjuta upp avgörandet samt, om sökanden begär det, ålägga motparten att ställa skälig säkerhet vid påföljd att beslut om verkställighet annars kan komma att meddelas.

Högsta domstolen har gett uttryck för en restriktiv syn när det gäller att bevilja uppskov med verkställighet av utländska skiljedomar (NJA 1979 s. 527 och 1992 s. 733). I förarbetena till LSF anges dock att, förutom sökandens intresse av verkställighet, måste även beaktas en förlorande parts rättmätiga intresse av att få sin talan mot skiljedomen prövad. Uppskov bör därför kunna beviljas om domstolen finner att talan mot skiljedomen inte syftar till att förhåla verkställigheten, utan att part har fog för sin talan. Part som åberopar bestämmelsen har då att visa det befogade i sin talan mot skiljedomen (a. prop. s. 202 f).

Republiken har inlett en klanderprocess i Danmark varvid grunderna som åberopats av Republiken till stora delar sammanfaller med vad Republiken anfört i förevarande mål. I förevarande mål har Republiken hänvisat till sin ansökan om stämning mot SwemBalt i klanderprocessen. För övrigt har inte parterna uppehållit sig vid hur de fört sin talan i den processen. Mot bakgrund av det tidigare anförda framstår det under alla förhållanden inte som sannolikt att Republiken till någon del kommer att kunna nå framgång med sin klandertalan. Republiken har därför inte visat det befogade i sin talan mot skiljedomen. Med hänsyn härtill bör avgörandet av frågan om verksktällighet här i landet av skiljedomen inte uppskjutas.

Med den utgången i frågan om uppskjutande av verkställigheten saknas skäl att pröva yrkandet om ställande av säkerhet.

Mot bakgrund av det anförda finner hovrätten att SwemBalts ansökan om verkställighet av skiljedom mellan SwemBalt och Republiken meddelad i Köpenhamn den 23 oktober 2000 skall bifallas.

Part i ärende om verkställighet av utländsk skiljedom har i praxis (NJA 2001 s. 748 II) ansetts kunna få ersättning för kostnader enligt 18 kap. rättegångsbalken. Då Republiken är att anse som tappande part skall Republiken ersätta SwemBalt för rättegångskostnader. Yrkat belopp är skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande senast 2002-11-26

Ulla Erlandsson

Måns Edling Karin Kussak

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulla Erlandsson samt hovrättsråden Måns Edling, referent, och Karin Kussak. Enhälligt.